

Тетяна Засекіна — кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, заступник директора з науково-експериментальної роботи Інституту педагогіки НАПН України, провідний науковий співробітник відділу інтеграції змісту загальної середньої освіти, м. Київ, Україна.

Коло наукових інтересів: теорія і методика навчання природничих предметів, інтеграція, зміст загальної середньої освіти, стандарти освіти. Автор понад 90 публікацій наукового, науково-методичного характеру, співавтор підручників і посібників з фізики й астрономії, інтегрованого курсу «Природничі науки».

e-mail: zasekina@ukr.net

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-9362-5840>

Василь Кизенко — провідний науковий співробітник відділу дидактики Інституту педагогіки НАПН України, кандидат педагогічних наук (доктор філософії за Болонською системою), старший науковий співробітник зі спеціальності теорії навчання.

Коло наукових інтересів: досліджує актуальні питання з дидактичного забезпечення реформування загальної середньої освіти в Україні, зокрема проблем факультативного і профільного навчання, варіативного компонента змісту освіти в основній і старшій школі. Результати цих досліджень використано для розроблення Державного стандарту загальної середньої освіти, створення концептуальних засад організації профільного навчання. У науковому арсеналі автора понад 220 наукових праць.

В. І. Кизенко — член редакційних колегій наукового журналу «Український педагогічний журнал» та збірників наукових праць «Проблеми сучасного підручника» і «Дидактика: теорія і практика», член комісії з психології і педагогіки Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України.

e-mail: lab_didaktika@bigmir.net

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-7835-9150>

УЧЕНИЙ-ПЕДАГОГ І РЕФОРМАТОР ОСВІТЯНСЬКОЇ ГАЛУЗІ В УКРАЇНІ

*Історію України, її сучасне і прийдешнє
створять унікальні особистості*

В інноваційний розвиток національної освіти і науки, їх реформування та євроінтеграцію зробив свій вагомий внесок Олег Михайлович Топузov — член-кореспондент Національної академії педагогічних наук України, віце-президент НАПН України, Заслужений діяч науки і техніки України, доктор педагогічних наук, професор, директор Інституту педагогіки НАПН України.

Народився Олег Михайлович 25 вересня 1964 року в Тисмениці Івано-Франківської області. Вищу освіту здобув у Київському державному педагогічному інституті імені О. М. Горького, закінчив природничо-географічний факультет за спеціальністю «географія і біологія» (1987 р.). Упродовж 1987–1990 років працював учителем географії у Софіївсько-Борщагівській середній школі Києво-Святошинського району Київської області, продовжуючи родинну династію педагогів.

Наукову діяльність О. М. Топузov розпочав 1991 року в Науково-дослідному інституті педагогіки Української РСР (нині — Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України) на посаді молодшого наукового співробітника лабораторії теорії навчання й передового педагогічного досвіду. І відтоді наукова діяльність стала для Олега Михайлови-

ча не просто роботою, а одним із найважливіших і найцікавіших складників життя. Упродовж 1994–1996 рр. він обіймав посади наукового співробітника, старшого наукового співробітника лабораторії дидактики. Упродовж восьми років очолював лабораторію географічної освіти Інституту педагогіки АПН України. У 2008 році О. М. Топузов був обраний і призначений на посаду заступника директора з наукової роботи Інституту педагогіки АПН України. У 2012 році він виконував обов'язки директора, а в 2013 році – одночасно обраний і призначений на посаду директора Інституту педагогіки НАПН України. У 2017 році О. М. Топузова переобрано і призначено на посаду директора Інституту педагогіки НАПН України, яку він обіймає натеper. У 2017 році Загальними зборами НАПН України О. М. Топузов був обраний і призначений на посаду віце-президента НАПН України.

Стиль наукової діяльності Олега Михайловича відзначається постійним творчим пошуком, наполегливістю, послідовністю та системністю, що забезпечує високу результативність. У 1994 році він успішно захистив кандидатську дисертацію з

теми «Коригуючі факультативи в основній школі» (спеціальність 13.00.01 – теорія та історія педагогіки). У 2001 році йому присвоєно вчене звання старшого наукового співробітника зі спеціальності 13.00.02 – теорія та методика навчання географії. У 2008 році після успішного закінчення докторантури в Інституті педагогіки АПН України він захистив докторську дисертацію з теми «Методичні основи проблемного навчання географії в загальноосвітніх навчальних закладах» (спеціальність 13.00.02 – теорія та методика навчання (географія)). У 2008 році Олегу Михайловичу присвоєно вчене звання професора зі спеціальності 13.00.02 – теорія та методика навчання (географії).

Топузов Олег Михайлович постійно в пошуках нових ідей щодо розроблення та впровадження педагогічних технологій, ефективних методик навчання географії зокрема. Він розробив дидактико-методичні засади реалізації проблемного та діяльнісного підходів до навчання геогра-

фії, які втілює у створених за його керівництва та участі навчальних програмах, серії підручників з географії для закладів вищої освіти. Низку його праць присвячено змісту й організації коригувальних факультативів в умовах профільної орієнтації навчання в основній школі, проблемам науково-методичного забезпечення шкільного курсу економічної та соціальної географії світу.

Здатність організувати наукову діяльність колективу сприяла започаткуванню наукової школи О. М. Топузова. За його наукового керівництва захищено 25 кандидатських дисертацій, за наукового консультування – дев'ять докторських. Упродовж десяти років Олег Михайлович очолює спеціалізовану вчену раду К 26.452.05; Д 26.452.05 в Інституті педагогіки НАПН України зі спеціальності 13.00.02 – теорія та методика навчання (географія, хімія, біологія). Він є членом спеціалізованої вченої ради Д 26.452.01 в Інституті педагогіки НАПН України зі спеціальності 13.00.09 – теорія навчання; 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки.

Топузов О. М. – головний редактор «Українського педагогічного журналу», започаткованого у 2015 році за його ініціативи, а також наукового збірника «Проблеми сучасного підручника». Є членом редакційних рад, колегій низки вітчизняних фахових педагогічних і закордонних наукових видань.

Віддана праця Олега Михайловича як директора Інституту педагогіки НАПН України забезпечує позитивний імідж Інституту, а наукові дослідження, що здійснюються у наукових відділах, сприяють конкурентоспроможності української освітньої системи.

Олег Михайлович визначив пріоритетні напрями розбудови Інституту педагогіки НАПН України: позиціонування Інституту педагогіки НАПН України в суспільстві як лідера інноваційного розвитку загальної середньої освіти України у контексті європейських перспектив; сучасний менеджмент науково-організаційної діяльності; розвиток наукового потенціалу Інституту педагогіки НАПН України; удосконалення матеріально-технічного забезпечення науково-дослідної роботи в Інституті.

В Інституті педагогіки НАПН України склалася ефективна система впровадження результатів науково-дослідних робіт та їх моніторингу.

Наукова продукція Інституту постійно експонується на виставках «Сучасні заклади освіти», «Інноватика в сучасній освіті» та щороку відзначається в номінаціях за найкращі видання. Високий рівень підготовленої продукції також засвідчує і її відзначення у конкурсі Національної академії педагогічних наук України за кращі наукові роботи.

Дієвою формою впровадження інновацій в освітній процес закладів загальної середньої освіти є започаткований у 2015 році методичний проект WEB-конференції «Учені НАПН України – українським учителям», які вже стали традиційними. Олег Михайлович є співорганізатором і учасником низки міжнародних, всеукраїнських і регіональних науково-практичних конференцій та семінарів, виступає з доповідями перед учителями-експериментаторами та методистами.

Офіційні видання Інституту – збірник наукових праць «Проблеми сучасного підручника», журнали «Український педагогічний журнал», «Комп'ютер в школі та сім'ї» – входять до міжнародних реферативних і наукометричних баз даних.

Інститут педагогіки НАПН України ефективно співпрацює з Міністерством освіти і науки України, центральними й регіональними органами виконавчої влади, із закордонними науковими та освітніми установами.

Науковці Інституту педагогіки НАПН України беруть участь у роботі авторських колективів зі створення державних освітніх стандартів, навчальних програм з усіх предметів для початкової, основної та старшої школи на засадах діяльнісного, особистісно орієнтованого та компетентнісного підходів.

Під керівництвом Топузова Олега Михайловича в Інституті педагогіки НАПН України вжито низку практичних заходів щодо розвитку, будівництва та реконструкції приміщень, проведення своєчасного їх ремонту, забезпечення матеріально-технічних і санітарно-гігієнічних вимог до організації робочого процесу, вироблення й упровадження ефективного адміністративного і фінансового менеджменту, режиму економії видатків, упровадження енергоощадних технологій.

Переймаючися збереженням кращих традицій Інституту педагогіки НАПН України, усвідомлюючи необхідність популяризації діяльності установи й ушанування пам'яті вчених, Топузов О. М. зніціював до Дня науки щорічний конкурс на здобуття Премії імені видатних учених Інституту педагогіки НАПН України (2015). Іменні премії присуджуються науковим співробітникам Інституту, а також науковцям, педагогічним працівникам інших установ і закладів освіти за вагомий внесок у розвиток педагогічної науки, активну співпрацю з Інститутом, участь у впровадженні результатів науково-дослідної роботи та за їх популяризацію.

Премії імені видатних учених Інституту педагогіки НАПН України встановлено за такими напрямками: із загальної педагогіки й історії педагогіки – імені Якова Мамонтова; з методик навчання – імені Семена Гончаренка; з дидактики – імені Василя Помагайби; з теорії та методики навчання хімії – імені Ніни Буринської; з теорії та методики навчання фізики – імені Олександра Бугайова; з теорії та методики навчання географії – імені Михайла Откаленка.

З ініціативи Топузова О. М. в Інституті педагогіки НАПН України започатковано найвищу нагороду Інституту – медаль «Академік М. Д. Ярмаченко» (2014) на честь відомого вченого, першого президента Національної академії педагогічних наук України, який упродовж багатьох років очолював Інститут педагогіки НАПН України.

Нині зростає значущість педагогічної науки. Реформи в освіті потребують сучасного науково-методологічного й методичного забезпечення. І в цій царині Олег Михайлович проявив свій талант на посаді віце-президента Національної академії педагогічних наук України. Йому притаманне стратегічне й прогностичне бачення розвитку науки і освіти. За його ініціативи та керування було здійснено значні практичні кроки у розробленні законодавчого й програмно-методичного забезпечення загальної середньої освіти.

Топузов О. М. – відомий учений в Україні та поза її межами. Він опублікував понад 400 наукових праць, зокрема монографії – «Проблемне навчання географії в школі: теорія і методика», «Дидактика географії»; підручник «Загальна методика навчання географії» для вищих педагогічних закладів освіти, дев'ять підручників з географії (6 – 10 класи) і 22 навчально-методичні посібники для закладів загальної середньої освіти.

Науково-педагогічну діяльність Топузова О. М. відзначено знаками Міністерства освіти і науки України «Відмінник освіти України», «За наукові досягнення», нагороджено відзнакою Національної академії наук України «За підготовку наукової зміни», нагороджено Пам'ятною відзнакою на честь 100-річчя Національної академії наук України (2018), медаллю Національної академії педагогічних наук України «Ушинський К. Д.», медаллю «Трудова слава» II ступеня Міжнародної академії рейтингових технологій і соціології «Золота Фортуна» (2015), медаллю Інституту педагогіки Національної академії педагогічних наук України «Академік М. Д. Ярмаченко», Почесною грамотою Київського міського голови, дипломами третього (2006) і першого (2009) ступенів Академії педагогічних наук України за кращу наукову роботу, премією імені Михайла Откаленка у номінації «Теорія та методика навчання географії», Почесними грамотами Інституту педагогіки НАПН України, Національної академії педагогічних наук України, Міністерства освіти і науки України за вагомий внесок у розвиток педагогічної науки.

Указом Президента України № 676/2014 від 23 серпня 2014 року «Про відзначення державними нагородами України з нагоди Дня Незалежності України» Топузову Олегу Михайловичу присвоєно почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України» за значний особистий внесок у державне будівництво, соціально-економічний, науково-технічний, культурно-освітній розвиток України, вагомі трудові здобутки і високий професіоналізм.

Олег Михайлович – людина особлива: він уміє співрадіти успіхам людей, які з ним співпрацюють, і все робить для того, щоб радість була станом душі. Він надихає колег до творчої праці, користується заслуженим авторитетом і повагою в колективі й серед освітянської спільноти України.

Колектив Інституту педагогіки Національної академії педагогічних наук України зичить ювіляріві й надалі величких здобутків на науковому та освітянському теренах України у відродженні й розвитку нового покоління громадян, здатних діяти і творити в цьому мінливому світі.

Нехай розуміння, підтримка рідних, друзів, колег і життєва фортуна завжди супроводжують та надихають на нові добрі справи на благо України і народу. Хай кожний рік додає оптимізму, впевненості в прийдешньому.